



GT.0000019822

ĐẠI HỌC VÀ ĐÀO TẠO
Y HỌC CỔ TRUYỀN

HOÀNG ĐỨC QUỲNH - NGUYỄN THỊ HẠNH
(đồng chủ biên)

GIÁO TRÌNH

Y HỌC CỔ TRUYỀN



NGUYỄN
C LIỆU

1



NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN

HOÀNG ĐỨC QUỲNH – NGUYỄN THỊ HẠNH
(đồng chủ biên)

GIÁO TRÌNH
Y HỌC CỔ TRUYỀN

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRUNG TÂM HỌC LIỆU

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

ĐỒNG CHỦ BIÊN

- ❖ **BS.CKI. Hoàng Đức Quỳnh**
- ❖ **ThS. Nguyễn Thị Hạnh**

THAM GIA BIÊN SOẠN

- ❖ **BS.CKI. Đỗ Thị Quý**
- ❖ **BS.CKI. Hoàng Sầm**
- ❖ **ThS. Nguyễn Minh Thúy**

CHỊU TRÁCH NHIỆM SỬA BẢN THẢO

- ❖ **ThS. Nguyễn Thị Hạnh**

SÁCH ĐƯỢC XUẤT BẢN BỞI SỰ TÀI TRỢ CỦA DỰ ÁN GIÁO DỤC ĐẠI HỌC 2

MỤC LỤC

TRIẾT HỌC PHƯƠNG ĐÔNG ỨNG DỤNG TRONG Y HỌC CỔ TRUYỀN	9
I. Mục tiêu	9
II. Nội dung	9
A. Học thuyết âm dương.....	9
1. Đại cương.....	9
2. Những quy luật âm dương	10
3. Biểu tượng của học thuyết âm dương.....	11
4. Ứng dụng của học thuyết âm dương vào Y học	11
B. Học thuyết ngũ hành	13
1. Đại cương.....	13
2. Những mối quan hệ ngũ hành.....	14
3. Ứng dụng của học thuyết ngũ hành vào Y học.....	14
C. Tạng phủ.....	16
1. Đại cương.....	16
2. Các tạng	16
3. Các phủ	19
4. Các hoạt động khác.....	21
D. Đại cương về kinh lạc và huyết	22
1. Đại cương về huyết.....	22
2. Đại cương về kinh lạc	23
E. Nguyên nhân gây bệnh.....	24
1. Những nguyên nhân gây bệnh bên ngoài (ngoại nhân).....	24
2. Những nguyên nhân bên trong (nội nhân).....	27
3. Những nguyên nhân khác	27
PHƯƠNG PHÁP CHẨN ĐOÁN VÀ ĐIỀU TRỊ CỦA Y HỌC CỔ TRUYỀN	28
I. Mục tiêu	28
II. Nội dung	28

A. Tứ chẩn	28
1. Nhìn (vọng chẩn)	28
2. Vãn chẩn (nghe và ngửi).....	30
3. Vấn chẩn	30
4. Thiết chẩn (xem mạch, sờ nắn).....	33
B. Bát cương	34
1. Biểu chứng	34
2. Lý chứng.....	34
3. Hàn chứng.....	34
4. Nhiệt chứng.....	35
5. Hư chứng	35
6. Thực chứng	35
7. Âm hư	35
8. Dương hư	36
C. Bát pháp	36
1. Phép hãn.....	36
2. Phép thổ	37
3. Phép hạ.....	37
4. Phép hoà.....	37
5. Phép ôn	37
6. Phép thanh.....	37
7. Phép tiêu	38
8. Phép bổ	39
CÁC VỊ THUỐC CỔ TRUYỀN SỬ DỤNG ĐIỀU TRỊ 8 BỆNH CHỨNG ...40	
I. Mục tiêu	40
II. Nội dung	40
1. Đại cương về thuốc	40
2. Các nhóm	44
Thuốc giải biểu	44
Thuốc phát tán phong hàn.....	45
Thuốc phát tán phong nhiệt.....	49
Thuốc phát tán phong thấp.....	52
Thuốc thanh nhiệt	58
Thuốc thanh nhiệt tả hoả.....	59

Thuốc thanh nhiệt lương huyết	63
Thuốc thanh nhiệt giải độc.....	65
Thuốc thanh nhiệt táo thấp.....	68
Thuốc giải thử	72
Thuốc bổ	74
Thuốc bổ âm.....	74
Thuốc bổ dương	78
Thuốc bổ khí	82
Thuốc bổ huyết.....	85
Thuốc hành khí (lý khí)	89
Thuốc hành huyết (hoạt huyết)	93
Thuốc an thần	97
Thuốc dưỡng tâm an thần.....	97
Thuốc trọng chấn an thần.....	101
80 HUYỆT THƯỜNG DỪNG	
ĐIỀU TRỊ TÁM CHỨNG BỆNH THƯỜNG GẶP	103
I. Mục tiêu	103
II. Nội dung	103
1. Đại cương.....	103
2. Vị trí, tác dụng của 80 huyết thường dùng điều trị 8 bệnh chứng thường gặp.....	103
KỸ THUẬT XOA BÓP	119
I. Mục tiêu	119
II. Nội dung	119
1. Nguồn gốc và tác dụng của xoa bóp.....	119
2. Nội dung cơ bản.....	120
CẢM CÚM	130
I. Mục tiêu	130
II. Nội dung	130
1. Đại cương.....	130
2. Nguyên nhân cơ chế sinh bệnh	131
3. Chẩn đoán cúm	131
4. Các thể lâm sàng	132
5. Phương pháp điều trị.....	132

6. Chế độ chăm sóc, ăn uống	135
7. Phòng bệnh	135
8. Biến chứng	136
9. Kết luận	136
LIỆT DÂY THẦN KINH VII NGOẠI BIÊN	137
I. Mục tiêu	137
III. Nội dung	137
1. Đại cương	137
2. Nguyên nhân và cơ chế bệnh sinh	137
3. Triệu chứng chính	138
4. Chẩn đoán phân biệt	138
5. Nguyên tắc điều trị theo Y học hiện đại	138
6. Các thể lâm sàng theo Y học cổ truyền	138
7. Phương pháp điều trị	139
8. Tư vấn	142
NỖI MẢN DỊ ỨNG	143
I. Mục tiêu	143
II. Nội dung	143
A. Quan niệm của Y học hiện đại về nổi mẩn dị ứng	143
1. Nguyên nhân, cơ chế bệnh sinh, dịch tễ học của nổi mẩn dị ứng ..	143
2. Phương pháp chẩn đoán	144
3. Nguyên tắc điều trị	145
4. Các thuốc thường dùng	145
B. Quan niệm nổi mẩn dị ứng theo Y học cổ truyền	146
1. Nguyên nhân	146
2. Các thể lâm sàng	146
3. Phòng bệnh	148
ĐAU DÂY THẦN KINH TOẠ	149
I. Mục tiêu	149
II. Nội dung	149
1. Đại cương	149
2. Nguyên nhân gây đau dây thần kinh toạ	149
3. Các thể lâm sàng đau dây thần kinh toạ	150
4. Chẩn đoán	151

5. Điều trị	151
6. Phòng bệnh	154
ĐAU VAI GÁY	155
I. Mục tiêu	155
II. Nội dung	155
1. Đại cương.....	155
2. Nguyên nhân đau vai gáy	155
3. Các thể lâm sàng.....	156
4. Tư vấn phòng bệnh và điều trị.....	158
TÂM CĂN SUY NHƯỢC	159
I. Mục tiêu	159
II. Nội dung	159
1. Khái niệm về tâm căn suy nhược theo Y học hiện đại	159
2. Nguyên nhân cơ chế bệnh sinh của tâm căn suy nhược theo Y học cổ truyền.....	159
3. Hội chứng tâm căn suy nhược	160
4. Nguyên tắc điều trị theo Y học hiện đại	160
5. Các thể lâm sàng của tâm căn suy nhược theo Y học cổ truyền ...	161
6. Điều trị 3 thể tâm căn suy nhược theo Y học cổ truyền	161
7. Phòng bệnh	165
VIÊM KHỚP DẠNG THẤP (VKDT)	166
I. Mục tiêu	166
II. Nội dung	166
1. Đại cương.....	166
2. Chẩn đoán viêm khớp dạng thấp theo Y học hiện đại.....	167
3. Giai đoạn bệnh theo Y học hiện đại.....	168
4. Các thể lâm sàng VKDT theo Y học cổ truyền	168
5. Điều trị 3 thể VKDT theo Y học cổ truyền	169
6. Đề phòng VKDT tái phát khi khớp không đau.....	171
7. Kiến thức về phòng bệnh VKDT	171
PHỤC HỒI DI CHỨNG LIỆT NỬA NGƯỜI DO TAI BIẾN MẠCH MÁU NÃO	172
I. Mục tiêu	172

II. Nội dung	172
1. Đại cương về tai biến mạch máu não.....	172
2. Dịch tễ học	173
3. Các thể lâm sàng và điều trị phục hồi di chứng TBMMN	173
4. Đặc điểm của quá trình phục hồi	174
5. Nguyên tắc cơ bản trong điều trị phục hồi vận động.....	174
6. Điều trị	175
7. Tư vấn.....	179
TÀI LIỆU THAM KHẢO	180